

Warszawa, 27 sierpnia 2021 r.

Stanowisko w sprawie prorodzinnych rozwiązań podatkowych zaproponowanych przez Polskie Towarzystwo Gospodarcze

Przedstawiona przez Rząd Strategia 2040 jako pierwszy kierunek interwencji, mający realizować cel szczegółowy „Wzmocnienie rodziny”, wskazuje zabezpieczenie finansowe rodzin. W naszej opinii podstawowym zadaniem państwa w tym zakresie powinno być stworzenie takich warunków prawnych, gospodarczych i społecznych, które umożliwiłyby rodzinie swobodne gromadzenie zasobów majątkowych i prowadzenie aktywności ekonomicznej. Strategia właściwie identyfikuje wyzwania i problemy, przed którymi staje rodzina, proponuje też potencjalnie korzystne rozwiązania w zakresie wsparcia finansowego, transferów socjalnych czy tworzenia sprzyjającego rodzinie otoczenia instytucjonalnego.

Mając jednak na uwadze wyzwania demograficzne i fakt, że doraźne wsparcie finansowe ze strony państwa realizowane na drodze transferów nie jest narzędziem mogącym nakłonić rodziców do podjęcia decyzji o posiadaniu kolejnego dziecka i przyczynić się do wzrostu dzietności oraz że polityka rodzinna powinna raczej stwarzać rodzinie warunki do samodzielnego rozwiązywania problemów niż rozwiązywać jej problemy, można stwierdzić, że obecnie szczególnie należałoby wzmocnić i rozwinąć zawarte w projekcie Strategii oraz Polskiego Ładu działania dotyczące rozwoju systemu podatkowego oraz systemu emerytalnego w sposób uwzględniający fakt wychowywania dzieci.

Nadanie rodzinom przywileju w postaci proporcjonalnego uzależnienia wysokości płaconych podatków od liczebności gospodarstwa domowego przede wszystkim wzmacnia finanse i niezależność ekonomiczną rodziny. Wraz z liczbą dzieci w gospodarstwie domowym wzrastają wydatki konsumpcyjne ponoszone przez rodziców, co przy niezminionej wartości dochodu ogranicza wartość dochodu rozporządzalnego przypadającego na osobę w rodzinie i zwiększa ryzyko ubóstwa w rodzinach wielodzietnych. Proporcjonalne zwiększenie różnego rodzaju ulg podatkowych wraz ze wzrostem liczby potomstwa pozostającego na utrzymaniu podatnika zmniejszyłoby tę dysproporcję i automatycznie zwiększyło wartość dochodu rozporządzalnego przypadającego na osobę w gospodarstwie domowym, w sposób szczególnie korzystny dla rodzin wielodzietnych.

Oprócz bezpośredniego wpływu finansowego, uwzględnienie faktu posiadania dzieci i ich liczby w konstrukcji systemu podatkowego ma także kluczowe znaczenie kulturowe i aksjologiczne. Oznacza przede wszystkim powiązanie przywileju z rodziną i potomstwem. Odzwierciedla to konstytucyjny obowiązek państwa do ochrony rodziny i rodzicielstwa oraz wspomaga tworzenie wizerunku rodziny jako podstawowej komórki społecznej, w sposób szczególny przyczyniającej się dla dobra społeczeństwa, wręcz warunkującej rozwój demograficzny, kulturowy i gospodarczy.

W obecnym polskim systemie podatkowym rolę instrumentu prorodzinnego pełni ulga na dzieci, inaczej nazywana ulgą prorodzinną, której wartość podatek może odliczyć od podatku dochodowego. Oprócz niej za prorodzinne rozwiązania podatkowe uznać można również możliwość wspólnego rozliczania się małżonków oraz analogiczną możliwość rozliczania się wspólnie z dzieckiem przez osoby samotnie wychowujące dzieci. Obydwe te preferencje podatkowe pozwalają na obliczenie podatku w podwójnej wysokości od podstawy podatkowej, którą stanowi połowa łącznego dochodu odpowiednio dwojga małżonków lub osoby samotnie wychowującej dzieci. Nie jest to jednak preferencja prorodzinna w znaczeniu instrumentu pronatalistycznego i promującego wielodzietność, biorąc pod uwagę, że pierwszy z jej wariantów odnosi się wyłącznie do małżeństwa i w żaden sposób nie wiąże preferencji podatkowej z posiadaniem potomstwa (choć z pewnością jest to kluczowy instrument prorodzinny), natomiast wariant drugi wręcz stanowi dyskryminację rodzin pełnych i małżonków posiadających dzieci względem osób samotnie wychowujących dzieci.

W powyższym kontekście chcielibyśmy ocenić pozytywnie i wyrazić poparcie dla propozycji Polskiego Towarzystwa Gospodarczego, wyrażonej w Stanowisku z dnia 5 sierpnia 2021 r. dotyczącej rozliczania podatku PIT przez małżonków razem z dziećmi. Jest to szczególnie ważne dla szerszej polityki *family mainstreaming*, tj. wzmacniania rodziny – nie tylko jako podstawowej komórki społecznej, ale także podstawowej komórki gospodarującej.

Dr Filip M. Furman
Dyrektor Centrum Nauk Społecznych i Bioetyki
Instytut na rzecz Kultury Prawnej Ordo Iuris